

Mededelingenblad

Oudheidkamer

Tiel en Omstreken

Redactie: Frits Kat
Koos Gelens
Annemarie Daalderop
Tonnie Gresnigt
Redactieadres: Nieuwe Tielseweg 20-23
4001 JW Tiel
Tel. 0344-620220
Uitgave: Vereniging Oudheidkamer voor
Tiel en Omstreken
<http://www.Oudheidkamer-tiel.nl>
e-mailadres: secretaris@Oudheidkamer-tiel.nl
Datum: januari 2010

Roel de Jongh (74) overleden

In 1989 werd vanuit het Streekmuseum de Historische Werkgroep Tiel opgericht. Toen die werkgroep in 1990 vaste vorm kreeg, werd Roel de Jongh er secretaris van. Hij heeft die functie ruim negentien jaar vervuld, tot december 2009. Roel was al eerder bestuurslid van de Vereniging Oudheidkamer voor Tiel en Omstreken. Toen in 1992 de discussie werd gevoerd over toetreding van de HWT tot de Oudheidkamer, was hij daar dan ook een warm pleitbezorger voor. En zó kwam hij opnieuw binnen de Vereniging Oudheidkamer in een actieve rol

Roel de Jongh bracht zijn werkzaam leven door als medewerker bij de Nederlandse Spoorwegen en dat maakte hem tot een uitermate stipt mens. Binnen de HWT nam hij ook spoedig de rol van penningmeester op zich en van distributeur van de publicaties, met name van het Kalendarium van Tiel, dat in acht losbladige edities van 1993 tot 2001 verscheen.

Toen in 2001 de HWT zowel het Kalendarium als de Geschiedenis van Tiel afrondde, kwam het Biografisch Woordenboek van Tiel als nieuw project op de rol. Roel de Jongh meldde zich als redacteur en in acht jaar heeft hij vijf delen kunnen verzorgen. Drie daarvan in samenwerking met Tejo Borm en twee samen met Annemarie Slager-Dijkstra. Het redactiewerk was Roel op het lijf geschreven, want daarbij kwam heel wat zorgvuldigheid kijken. Het tempo van verschijnen van het BWT lag uitzonderlijk hoog.

Begin 2009 vierde de Historische Werkgroep haar twintigjarig bestaan. Roel gaf daarbij aan, dat hij in de loop van het jaar zijn taken wilde gaan afbouwen. En ook dat deed hij zorgvuldig. Het Biografisch Woordenboek werd voorlopig onderbroken. Voor het secretariaat vond hij Annemarie Slager als opvolger en voor het penningmeesterschap Koos Gelens. In de HWT-vergadering van 7 december droeg Roel zijn taken over.

Roel was voornemens het kalmer aan te gaan doen, maar had nog diverse plannen, zoals het schrijven van een geschiedenis van de HWT en het maken van diverse alfabetische indices. Het heeft niet zo mogen zijn. Vier dagen na die laatste HWT-vergadering kreeg hij een hersenbloeding en op 16 januari 2010 overleed hij aan de gevolgen hiervan. Vele oudheidkamerleden namen op 20 en 21 januari afscheid van hem.

De Historische Werkgroep Tiel zal Roel de Jongh gaan missen. Maar zoveel te meer geldt dat voor zijn vrouw Corry, zijn drie kinderen en vijf kleinkinderen. Hen zij veel sterkte gewenst.

Emile Smit
voorzitter HWT

Programma Oudheidkamer 2009-2010

Thema: Turkije

Derde deel programma

Op maandag 1 februari wordt de volledige naam van onze vereniging waargemaakt: Vereniging Oudheidkamer Tiel en *OMSTREKEN*.

De burgemeester van Buren, drs. K. A. Tammes, zal dan een lezing verzorgen over baron van Brakell en het fonds Hulpbetoon aan de arbeidende klasse in buurtschap Meerten. In zijn betoog zal hij een portret schilderen van de landbouwpionier van Brakell, die op het landgoed Den Eng in Lienden in het begin van de 19e eeuw zijn eerste landbouwkundige activiteiten begon te ontplooien. Na zijn overlijden in 1865 werden zijn bezittingen overgebracht in een fonds. Toezichthouder werd de kerkenraad van Lienden. Het Fonds Hulpbetoon had tot doel om de arbeiders en handwerkers te ondersteunen die in de buurtschap Meerten woonden ten tijde van het overlijden van de baron, alsmede hun nakomelingen. Ondanks het zeer gedetailleerde testament bleken er in de loop der tijden toch interpretatieverschillen mogelijk. Vanaf 1954 bestuurdde het college van B&W van Lienden het fonds. Na de gemeentelijke herindeling werden de banden met de gemeente verbroken. Momenteel is het fonds een onafhankelijke stichting die nog steeds de nalatenschap van de baron beheert en de verplichtingen jegens de nog rechthebbenden nakomt.

Graf van baron van Brakell, naast het Heemkundig Museum te Ommeren.

- o - o -

Op dinsdag 16 februari gaat de geplande lezing van Stine Jensen, getiteld *Turkse vlinders* door omstandigheden niet door. Gelukkig hebben we Tjeerd Vrij bereid gevonden een lezing te houden over zijn pas verschenen boek *Bittere tranen; Jodenvervolging in Tiel en omgeving*. Deze boeiende lezing is georganiseerd in samenwerking met de openbare bibliotheek en wordt op de gangbare locatie van de Drumptse Hof gehouden.

Foto: Loekie en Robbie de Winter staan in januari 1937 voor de winkel van hun ouders (HET LEDERHUIS), waarboven ze woonden. Achter Loekie staat moeder Henriëtte de Winter-Polak. Loekie en Robbie zijn de enige joodse kinderslachtoffers uit Tiel. Op de plek waar ze staan, stopte op 9 april 1943 het busje dat ze naar kamp Vught bracht.

De Jodenvervolging in Tiel en omgeving

Bittere tranen vertelt het verhaal van de Jodenvervolging in Tiel en de omliggende dorpen Lienden, Ochten, Ophemert en Wadenoijen. Op basis van geheel nieuw archiefonderzoek en interviews met onder andere Joodse overlevenden is het beklemmende beeld van de Shoa in dit deel van de Betuwe vastgelegd. In Tiel overleefde zeventig procent van de Joden. Een gunstig percentage in vergelijking met het landelijke gemiddelde van 27%. Wat hier de oorzaak van is, is één van de vele vragen die de auteur beantwoordt.

Met veel oog voor detail beschrijft Tjeerd Vrij hoe de vervolging van de Joodse families vanaf 1940 uitpakte. Pijnlijk duidelijk wordt de actieve rol van de lokale ambtenarij en de grotendeels passieve rol van de lokale bevolking. Bijzonder is dat desalniettemin het grootste deel van de Joodse families onderduikadressen vond. Ook bijzonder is dat van de meeste families de bijhorende, vaak spectaculaire, onderduikverhalen zijn achterhaald en worden beschreven.

Wat het boek ook onderscheidt is dat de auteur een diepgaande analyse maakt van de rol van de lokale kranten in het verspreiden van de antisemitische boodschap. Hetzelfde geldt voor de rol van de burgemeester

van Tiel, die de joodse gemeenschap zeer goed gezind was. Waarom hij het vervolgingsbeleid dan toch uitvoerde, is een vraag waar uitgebreid bij stil wordt gestaan.

- o - o -

Op maandag 1 maart zal Turkije-kenner Dick Koopman ons meevoeren naar het fascinerende Istanbul. In zijn verhaal zal hij de cultuurgeschiedenis van de stad in de ruimste zin van het woord belichten.

- o - o -

Op dinsdag 16 maart is het tijd aandacht te besteden aan de archeologie. Drs. Anouk Veldman zal de betekenis van de opgravingen in Zoelen in 2007 en 2008 laten zien. Aanleiding tot het onderzoek was de geplande nieuwbouw (Scharenburg) op een terrein met hoge archeologische waarde. In haar lezing zal Anouk Veldman kort ingaan op de nederzetting die voor een deel is opgegraven. De nederzetting kende bewoning tussen de 1e en de 3e eeuw na Christus. Er zal vooral worden ingegaan op het gevonden grafveld, dat ongeveer 40 crematiegraven en een aantal inhumatiegraven telde. De lezing zal eindigen met een aantal discussiepunten.

Waren inhumatiegraven van zuigelingen gebruikelijk in de tijd van de Romeinen? Was het de gewoonte meerdere individuen, ook zuigelingen bij elkaar te begraven? Werden crematieplaatsen meermalen gebruikt? Hoe bijzonder is het grafveld van Zoelen in vergelijking met de vondsten in Passewaaij?

- o - o -

Overige berichten

Nieuwjaarsreceptie

De Nieuwjaarsreceptie werd deze keer jammer genoeg niet door heel veel leden bezocht. Dat zal te maken hebben gehad met het koude weer en de voorspelde gladheid. Niettemin was de sfeer zeer geanimeerd, ook door het optreden van een Turkse saz-leraar die met vier studenten een paar nummers Turkse saz- en gitaarmuziek ten gehore bracht. De hapjes - ook Turkse - waren goed verzorgd en erg lekker. Er was op meer genodigden gerekend dus iedereen kon zich meer dan ruimschoots tegoed doen aan eten en drankjes.

De voorzitter bracht tijdens zijn welkomstwoord naar voren dat er schrijvers worden gevraagd die willen bijdragen aan de volgende uitgave van ons Lustrumboek 2011, aan het Betuwe Boek 2012, dat door het Regionaal Archief Rivierenland wordt uitgegeven en aan ons blad *De Nieuwe Kroniek*. Aardige en interessante - niet te lange - verhalen worden zeer op prijs gesteld.

Voor meer informatie over het Betuwe Boek kunt u zich in verbinding stellen met directeur RAR

mevrouw Ella Kok-Majewska,

tel. 0344-612230,

e-mail e.majewska@raronline.nl;

Over *De Nieuwe Kroniek* met eindredacteur

de heer Bert Leenders,

G. Janssenstraat 3, 4061 AH Ophemert,

tel. 0344-652287,

e-mail bnleenders@hetnet.nl.

De foto's die gemaakt zijn tijdens de receptie zijn te bekijken op de website.

- o - o -

Tabula Batavorum

De Stichting Tabula Batavorum waarin de Historische Kringen van Kesteren, Oosterhout, Elst, Gendt, Geldermalsen en Vuren en omgeving samenwerken, heeft onlangs de tiende Terugblik uitgegeven, een jaarboek getiteld "De Betuwe aangekaart", een historische topografie. Het is een schitterend boek geworden met interessante

artikelen en vooral veel oude kaarten, illustraties in kleur en foto's van onze streek. Uit de vele manuscriptkaarten en gedrukte kaarten kan men zich - met enig voorstellingsvermogen - een beeld vormen van de Betuwe en de Tielerwaard in de zeventiende en achttiende eeuw.

De Oudheidkamer zou tot meer samenwerking met de Historische Kringen in de regio willen komen en het bestuur bezint zich op medewerking aan de jaarlijkse publicatie van *Tabula Batavorum*. Van de uitwerking hiervan wordt u vanzelfsprekend op de hoogte gehouden.

Een aantal exemplaren van "De Betuwe aangekaart" is door onze vereniging aangekocht en voor leden te koop voor € 13,00, tijdens de eerstvolgende lezingen of via

Annemarie Daalderop,

Nieuwe Tielseweg 20-23,

4001 JW Tiel,

tel. 0344-620220,

e-mail a.daalderop1@kpnplanet.nl.

Van harte aanbevolen!

- o - o -

Tentoonstelling in het Flipje- en Streekmuseum

In de Gelderlander van 6 januari stond het volgende bericht:

Hoe was oorlog voor de gewone mens in Tiel?

TIEL - De stad was bezet, er waren soldaten en militaire politie te zien, maar hoe ging het in de Tweede Wereldoorlog er thuis aan toe? Daarover weet conservator Peter Schipper van het Flipje- en Streekmuseum in Tiel volgens eigen zeggen nog te weinig. Op 21 februari begint in het museum een expositie over die tijd: "Oorlog, bezetting, distributie en verzet". Er zijn veel foto's, voorwerpen, uniformen en brieven te zien. Wie verhalen over het huiselijk bestaan in die periode wil vertellen of foto's heeft die kunnen worden gebruikt, kan bellen met Peter Schipper: 0344-614416. Hij is er op woensdag en vrijdag.

Oproepen

E-mailadressen van de leden.

Het bestuur van de Oudheidkamer stelt het op prijs om te beschikken over e-mailadressen van de leden. Dit bijvoorbeeld om u van bijzondere activiteiten en gebeurtenissen op de hoogte te kunnen stellen en om bijzondere berichten (zoals een plotselinge wijziging in het lezingenprogramma) snel aan u te kunnen doorgeven. U kunt ons helpen door een e-mail te sturen aan: secretaris@oudheidkamer-tiel.nl.

Wij zullen dan het e-mailadres van de afzender in ons ledenbestand opnemen.

Als u op onregelmatige tijden reeds e-mails van ons ontvangt (meestal verstuurd door de webmaster Dick Buijs), dan is uw e-mailadres kennelijk al bekend en hoeft u niets meer te doen.

Open Monumentendag zondag 12 september 2010

De organisatoren van de Open Monumentendag hebben laten weten dat er gebrek is aan vrijwilligers, die aanwezig zouden kunnen zijn in de diverse gebouwen

en kerken die bij die gelegenheid speciaal opengesteld zijn. Tijdens de vorige Open Monumentendag - een altijd wat ongelukkige dag vanwege het gelijktijdige Corso-weekend - is bijvoorbeeld gebleken dat het Gerechtsgebouw gesloten moest blijven omdat er geen vrijwilligers beschikbaar waren om bezoekers wegwijs te maken.

Gevraagd wordt dus of er leden van de Oudheidkamer bereid zouden zijn als vrijwilliger bij te dragen aan het succes van de volgende Open Monumentendag. Het hoeft u zeker niet de hele middag (12.00-17.00 uur) te kosten, want er zal een rooster worden gemaakt zodat men maar een of maximaal twee uurtjes aanwezig hoeft te zijn om wat informatie, die u tevoren op een blaadje ontvangt, aan bezoekers te geven en hun aantal te turven.

De organisatie is in handen van de heer H.J. van Capelleveen, Stadhuis Tiel, tel. 0344-637111; e-mail hvcapelleveen@tiel.nl